

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 11:16:59 08.12.2023

Назва файлу з підписом: Відгук_Сотська Г.І..pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 4.6 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук_Сотська Г.І..pdf
Розмір файлу без підпису: 4.6 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: СОТСЬКА ГАЛИНА ІВАНІВНА

П.І.Б.: СОТСЬКА ГАЛИНА ІВАНІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2457216962

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:16:55 08.12.2023

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000000E1036016662A104

Алгоритм підпису: ДСТУ-4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в CMS-файлі (CAdES)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України Сотської Галини Іванівни на дисертацію Шпак Ольги Василівни «Підготовка майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності», представленій на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

Сучасний етап соціально-економічних, науково-технічних та культурних трансформацій в Україні зумовлює необхідність змін у системі дизайн-освіти, оновлення змісту, впровадження нових форм, методів, технологій навчання і виховання, які забезпечують формування нового покоління ініціативних, висококультурних і конкурентоспроможних фахівців на ринку праці. Відповідно соціальною місією закладів вищої мистецької освіти має стати не лише підготовка кваліфікованих фахівців, зокрема дизайнерів-графіків, до здійснення професійної діяльності, а й формування їх як національно свідомих особистостей з ціннісним ставленням до історії розвитку писемності нації, усвідомленням потреби збереження традицій національного шрифтовідтворення, зі сформованими творчими, проектними, художніми вміннями використання каліграфічного мистецтва у професійно-творчій діяльності.

Актуальність теми посилює низка виявлених авторкою суперечностей між: сучасним станом професійної підготовки майбутніх дизайнерів і вимогами суспільства до їхньої професійної компетентності з урахуванням сучасних тенденцій розвитку дизайну в Україні і світі; потребою якісної підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до успішної майбутньої професійної діяльності та несистемністю формування у них професійних компетентностей у закладах вищої мистецької освіти; необхідністю вивчення майбутніми бакалаврами графічного дизайну потенціалу каліграфії і шрифтовідтворення в українській і зарубіжній культурі та недосконалістю змісту, форм, методів опанування національних і світових традицій й інновацій каліграфічного мистецтва і шрифтової культури у процесі професійної підготовки.

Свідченням значущості та актуальності дисертаційної роботи є її зв'язок з темою науково-дослідної роботи кафедри теоретичних дисциплін та професійної освіти «Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності з етнодизайну у студентів

закладів вищої мистецької освіти» (державний реєстраційний номер РК №0119U001091).

Зважаючи на викладене, тема дисертаційного дослідження О.В.Шпак, що присвячена розв'язанню проблеми підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності, є актуальною та відповідає вимогам часу.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

До найбільш значущих наукових результатів О.В. Шпак слід віднести:

- здійснення цілісного дослідження проблеми підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності;
- визначення сутності, структури, критеріїв, показників та рівнів готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності;
- виявлення педагогічних умов, які покладено в основу авторської моделі формування готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності;
- теоретичне обґрунтування і розроблення моделі формування готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз змісту дисертації та публікацій О.В. Шпак є підставою для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність одержаних результатів. Викладений у вступі науковий апарат дослідження дає можливість цілісно уявити авторське бачення розв'язання досліджуваної проблеми, його алгоритм, методи інтерпретації одержаних результатів.

Ретельне вивчення дисертанткою джерельної бази (232 найменування, із яких 50 – іноземною мовою) уможливило поглиблене дослідження з проблеми підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій та їх експериментальною перевіркою, застосуванням комплексу теоретичних, емпіричних та статистичних методів наукового дослідження (аналіз, узагальнення, систематизація, моделювання, педагогічний експеримент, статистичне опрацювання експериментальних даних тощо), системним аналізом досліджуваних педагогічних явищ, інструментальною надійності вибраних критеріїв і показників, а також достатньою апробацією результатів.

Логіка викладу теоретичного й експериментально-дослідного матеріалу відповідає темі дослідження, його об'єкту, предмету, меті, завданням, що забезпечує цілісність дисертаційної роботи.

Не викликає заперечень обґрунтованість наукових положень і висновків дисертаційного дослідження, що опираються на сучасні досягнення в галузі мистецької педагогіки, теорії і методики дизайнерської освіти, а також положення культурологічного, аксіологічного, полікультурного, компетентнісного, діяльнісного, міждисциплінарного підходів.

Достатнім є рівень апробації результатів дослідження, що підтверджується участю дисертантки у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Дисертаційне дослідження О.В. Шпак, окрім теоретичного, має беззаперечне практичне значення, одержані результати є достатньо обґрунтованими, успішно апробованими та впровадженими в систему професійної підготовки графічних дизайнерів у закладах вищої мистецької освіти.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні й впровадженні програми дисципліни «Каліграфія», яка має варіанти назв – «Каліграфія» (2 курс), «Каліграфія у дизайні» (3 курс), «Каліграфія у шрифтовому дизайні» (4 курс) – у закладах вищої мистецької освіти; в оновленні змісту дисциплін «Історія зарубіжного та українського мистецтва», «Історія дизайну», «Комп'ютерна проектна графіка», «Графічні техніки», форм і методів вивчення традицій та інновацій каліграфії і шрифтової культури.

Матеріали дисертації можуть слугувати при укладанні програм обов'язкових і варіативних дисциплін, спрямованих на формування фахових компетентностей майбутніх графічних дизайнерів; навчальних програм, посібників з проблем досвіду використання каліграфії і національного шрифтового дизайну в Україні і зарубіжних країнах. Актуальними матеріали дисертації будуть для застосування їх на курсах підвищення кваліфікації викладачів закладів вищої мистецької освіти.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука (довідка № 181 від 21.09.2023 р.), Українського гуманітарного інституту (довідка № 130 від 05.09.2023 р.), Арт академії сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі (довідка № 072 від 09.10.2023 р.).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Структура дисертації містить анотації (українська й англійська мови), вступ, три розділи, пов'язані послідовністю викладу і внутрішньою

логікою, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Зміст дисертації свідчить про його логічність та системність, коректно визначені об'єкт, предмет і мета відповідають задекларованій темі.

У вступі також висвітлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення, подано відомості щодо апробації й упровадження результатів дослідження, особистий внесок здобувача, структуру та обсяг дисертації.

У *першому розділі* – «Теоретичні засади проблеми підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності» – проведено ґрунтовний аналіз філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої, технологічної літератури з проблеми підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності у педагогічній теорії; здійснено уточнення сутності основних понять дослідження; розкрито історико-педагогічні аспекти розвитку каліграфії в українському і зарубіжному дискурсі.

Заслуговує на увагу авторська дефініція поняття «готовність майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності», що є інтегративною професійною якістю, передбачає вмотивовано ціннісне ставлення до професії графічного дизайнера, цілісне розуміння каліграфії і шрифтового дизайну як чинників національної ідентичності, спрямованість на вдосконалення фахових знань з графічного дизайну та збагачення знань з історії писемності, шрифтового дизайну і каліграфії, передбачає зорієнтованість на системне удосконалення технологічних умінь, умінь використовувати цифрові технології із застосуванням каліграфії, шрифтового дизайну у професійній діяльності, здатність на самовдосконалення у застосуванні каліграфічних традицій та інновацій у сфері дизайну.

Здійснена науково-пошукова робота дозволила О.В. Шпак визначити структурні компоненти готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-змістовий, операційно-рефлексивний) та логічно представити їх змістове наповнення.

У *другому розділі* – «Специфіка формування готовності майбутніх бакалаврів в графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності» – дисертанткою коректно визначено критерії готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності (аксіологічний, когнітивний, праксеологічний) та їх показники, що характеризують розвиток означеної якості і узгоджуються з її структурними компонентами. Правомірною і продуманою вважаємо представлену рівневу характеристику готовності майбутніх бакалаврів з графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності та виявлені відповідні рівні (низький, середній,

високий).

Позитивної оцінки заслуговують представлені у роботі педагогічні умови формування готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності (оновлення змісту підготовки на основі історії розвитку шрифтового дизайну у національному і зарубіжному контексті; активізація застосування практикоорієнтованих методів навчання у процесі вивчення каліграфії і застосування її в графічному і шрифтовому дизайні; розроблення і впровадження курсу «Каліграфія» у професійній підготовці майбутніх бакалаврів з графічного дизайну), що покладено в основу впровадження авторської моделі формування досліджуваної якості у майбутніх фахівців.

Заслугове на увагу теоретично обґрунтована та розроблена модель формування готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності, що ґрунтується на положеннях методологічних підходів (культурологічного, аксіологічного, полікультурного, компетентнісного, діяльнісного), реалізується в межах цільового, методологічного, діяльнісно-рефлексивного, діагностичного блоків, у процесі мотиваційно-стимулювального, інформаційно-діяльнісного, творчо-рефлексивного етапів.

У *третьому розділі* – «Дослідно-експериментальна перевірка моделі формування готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності» – детально представлено хід експериментальної роботи та її результати.

Ефективність проведеного дослідження підтверджується цілісністю, поетапністю проведення констатувального і формувального етапів експерименту.

Проведена дисертанткою констатувальна діагностика стану сформованості готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності згідно з визначеними критеріями, показниками і рівнями довела доцільність упровадження моделі та реалізації педагогічних умов формування означеної якості.

Представлені в дисертації результати формувального експерименту доводять правильність засадничих теоретичних положень розробленої моделі формування готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності та її ефективність. Висновки до розділів та загальні висновки в цілому відображають зміст і результати наукового пошуку, узгоджуються із завданнями дослідження, є логічними та аргументованими.

Розміщені у додатках матеріали розширюють та унаочнюють змістове наповнення дисертації, етапи експериментальної роботи, що суттєво розширює уявлення про дослідницьку проблему та узагальнює

результати наукових пошуків, здійснених О.В. Шпак.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертації відображено у 12 публікаціях, з-поміж яких: 3 статті у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science (у співавторстві); 1 публікація в інших виданнях; 6 публікацій у матеріалах конференцій; 1 навчальний посібник.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Під час вивчення дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

В цілому позитивно оцінюючи дисертацію О.В. Шпак, вважаємо за доцільне у контексті наукової дискусії висловити певні зауваження:

1. Схвально, що в дисертації каліграфію пов'язано не просто з красивим і чітким письмом, а зі шрифтовим дизайном та його етнічними ознаками. Це дало змогу автору поняття «національний шрифтовий дизайн» інтерпретувати як процес створення та відтворення шрифтів, які ґрунтуються на культурних традиціях та історичних особливостях певного народу. Водночас, варто б було уточнити, які саме культурні традиції мають на увазі.

2. У дисертації на с. 67 акцентується увага на досвіді Василя Чебаника та Віталія Мітченка щодо відновлення традицій української історичної писемності, створення шрифтів національного значення. На нашу думку, потрібно було приділити більше уваги дидактико-дизайнерським, творчорозвивальним та національно-ідентифікаційним аспектам діяльності їхньої каліграфічної школи. Це дало б змогу на формувальному етапі педагогічного експерименту ще більше збагатити методикау навчання каліграфії та креативні технології її використання у професійній діяльності дизайнерів-графіків.

3. Позитивне враження справляє, представлений у підрозділі 2.1. зарубіжний досвід підготовки майбутніх дизайнерів до застосування каліграфії у професійній діяльності. Вважаємо, що наукове дослідження суттєво збагатило б узагальнення й представлення найефективніших зарубіжних мистецько-освітніх практик, які доцільно використовувати у професійній підготовці дизайнерів-графіків у закладах вищої мистецької освіти України.

4. Позитивно оцінюючи представлену модель формування готовності майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності, варто зазначити, що у визначенні даної моделі доцільно було б спроектувати цей процес на професійну підготовку відповідних фахівців, а не лише на визначену якість, зважаючи на зміст підрозділу 2.3.

5. У третьому розділі дисертації представлено статистичні дані результатів дослідно-експериментальної роботи. Однак для повноти висвітлення наукових здобутків і доказовості ефективності створених педагогічних умов та реалізації заявленої моделі цей матеріал доцільно було супроводити коментарями щодо якісних змін у підвищенні рівня досліджуваної готовності.

6. На жаль, автору не вдалося уникнути декларативного й описового стилю, що інколи переводить виклад матеріалу з площини аналітичної у площину проголошення аксіом.

Проте вказані зауваження не применшують актуальності та значимості дисертації Шпак О.В. Загалом робота є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне і практичне значення.

Висновок. За змістом, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю отриманих результатів, достовірністю і повнотою висвітлення їх у публікаціях дисертація «Підготовка майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності» є самостійним, цілісним, завершеним науковим дослідженням актуальної наукової проблеми, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40, що дає підстави для присудження Шпак Ользі Василівні ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України, заступник
директора з науково-експериментальної роботи
Інституту педагогічної освіти і
освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України

Галина СОТСЬКА

